

Олег ФЕДОРОВИЧ,
*Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука*

ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВНЗ

Анотація

В роботі розглядаються поради щодо підвищення ефективності підготовки фахівців ВНЗ

Ключові слова: Професійна діяльність, ефективність підготовки, оптимізація навчально-виховного процесу, фахівці ВНЗ.

Аннотация

В работе рассматриваются советы относительно повышения эффективности подготовки специалистов вузов.

Ключевые слова: профессиональная деятельность, эффективность подготовки, оптимизация учебно-воспитательного процесса, специалисты вузов.

Annotation

The methods of rising the educational effectireness of the higher-educational establishments specialists is analyzed in the article.

Keywords: professional activity, effectirenessof training, educational process optimization, specialists of higher educational establishments.

Науково-технічна революція, яка розгорнулася в середині ХХ століття, постійне і швидке збільшення наукової інформації вирішально впливає на всі сфери життя суспільства. В цих умовах закономірно підвищується суспільна роль освіти, яка з одного боку реагує на досягнення науково-технічного прогресу, з іншого, забезпечує його подальший розвиток. Це спонукає до постійних змістових стратегічно-спрямованих змін у системі освіти, основу яких складають: збільшення кількості інформації, її якісної складності, технологіїта організації засвоєння, матеріально-технічного забезпечення, цільових установок.

Вагомим резервом подальшого якісного удосконалення методичної готовності викладачів, є створення професійно-гнучкої системи

професійної підготовки студентів під час навчання їх у педагогічному вузі з метою поглиблення теоретичної, науково-методичної і практичної підготовки з найбільш актуальних проблем сучасної науки.

Кінцева мета професійної діяльності викладача фізичної культури — досягти стану, щоб керований ним процес фізичним вихованням школярів максимально дієво сприяв зміцненню їх здоров'я. Як свідчить існуюча на теперішній день загальновідома негативна статистика, яка характеризує показники здоров'я та фізичного розвитку школярів, це твердження залишається поки що на рівні суто теоретичного міркування. Особливе занепокоєння викликає наявність щорічної негативної тенденції до погіршення показників. По суті це складає основне протиріччя існуючої системи фізичного виховання в школі. Те, що є незаперечним з теоретичної точки, не знаходить свого відображення в практичній дійсності як кінцевий результат.

Метою роботи стало визначення основних критеріїв ефективності підготовки студентів ВНЗ.

Підтвердженням серйозності проблеми виступає факт появи за останні роки досить значимої кількості державних директивних, законодавчих, програмних документів, серед яких:

- «Концепція національної системи фізичного виховання дітей, учнівської і студентської молоді України»;
- «Державна програма розвитку фізичної культури і спорту України»;
- «Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України»;
- «Закон України «Про фізичну культуру і спорт».

Саме тому перед вузом першочергово стоять два глобальних, стратегічних завдання'

1. Надати студентам необхідні знання і відповідні практичні навички щодо здорового способу життя;
2. Під час проведення різних форм занять забезпечити необхідні мотиваційні гігієнічні, емоційні умови й оптимальний режим розумової та рухової діяльності.

Саме реалізація зазначених завдань, значною мірою, дозволить сприяти зміцненню й збереженню здоров'я, нормальному фізичному розвитку. Є декілька шляхів реалізації цих завдань. Основними з них, із професійно-прикладної точки зору, виділяються:

1. У повному обсязі надати студентам зазначені в навчальних програмах з фізичної культури теоретичні відомості стосовно питань здорового способу життя, домогтися засвоєння цієї інформації в практичній реалізації;

2. Під час уроків і позаурочних занять прагнути до можливо різнобічного дієвого впливу на їх організм;

Система освіти протягом усього часу науково-технічного прогресу не могла стояти осторонь чи не реагувати на нього. Мало того, освіта відіграє тут не пасивну, а активну роль, оскільки вона не тільки реагує на прогрес, вносячи зміни у зміст навчання й забезпечує (є фундаментом) подальший безперервний розвиток його. Здійснюється це через соціальне замовлення, підвищення вимогливості, постановку відповідних нових цілей та завдань. Кожний день життя потребує все нових знань, переробки, усвідомлення всезростаючого потоку навчальної інформації.

Все це диктувало необхідність безперервного внесення змін у навчально-виховний процес, його зміст, організацію, обсяги знань, умінь, навичок тощо. Відповідно до цього визначався певний стратегічний напрямок у практичній реалізації навчання і виховання з огляду на це охарактеризуємо певні етапи цих напрямків.

Екстенсивний - кількісна, а не якісна зміна у будь-якій сфері діяльності, процесі. Як уже зазначалось, зростання науково-пізнавальної інформації, необхідність пізнання її студентами впливає на зміст навчання. Це вимагає внесення у навчальний процес відповідних змін.

Інтенсифікація - підвищення продуктивності навчальної праці за одиницю часу. Як не збільшуючи терміни навчання, проходити значно більшу кількість (обсяг) навчальної інформації. У першу чергу це стосується: спрямованості на досягнення максимально можливого результату; вирішення проблем навчання, виховання, розвитку (у фізичному вихованні оздоровлення) на основі якісних перетворень змісту, форм, методів і засобів педагогічної діяльності; активне вивчення і впровадження нових досягнень педагогічної науки; виявлення педагогічної творчості.

Оптимізація - максималізація очікуваної тобто найбільш відповідний певним умовам, завданням, варіант, діяльності. Оптимізація не є якимось особливим методом чи прийомом навчання; а являє

собою цілеспрямований підхід до побудови педагогічного процесу на основі закономірностей і принципів навчання, свідомого, науково-обґрунтованого (а не стихійного, не випадкового) вибору для конкретної ситуації варіанту побудови не тільки окремого заняття, а єдиного комплексу їх у загальному процесі навчання як цілісної системи. Критерії оптимальності — це ознаки, на основі яких проводиться порівняльна оцінка можливих рішень (альтернатив) і обґрунтований вибір з них найкращого.

Оптимальним можна вважати процес навчання, який відповідає одночасно таким вимогам:

- 1) зміст, структура і логіка функціонування процесу навчання забезпечують максимально ефективно і якісно вирішення освітніх, виховних, розвиваючих, оздоровчих завдань відповідно до соціальних запитів суспільства;

- 2) максимально враховуються індивідуальні можливості тих, хто навчається;

- 3) поставлена мета досягається без збільшення часу у навчальному та загальному режимі дня.

- 4) відповідність конкретним матеріально-технічним і методичним умовам.

Основними педагогічними способами досягнення оптимізації навчально-виховного процесу виступають: мотивація навчання, формування у тих, хто навчається, пізнавальних інтересів, обов'язків і відповідальності; підвищення та посилення цілеспрямованості; підвищення інформативності; збільшення темпів навчання; впровадження методів, форм активного навчання; розвиток навичок навчальної діяльності; використання нових технічних засобів навчання, комп'ютерної техніки.

Компетентне професійне розуміння цілей та завдань фізичного виховання студентів не гарантує ефективного практичного їх вирішення без наявності бажання (прагнення) викладача фізичної культури зробити це. Давня народна істина свідчить: мало знати, уміти треба ще й хотіти. Бажання, хотіння, прагнення — це вагомий спонукаючий елемент, який через знання, уміння (професійну компетентність) робить реальним досягнення кінцевої мети у вирішенні (багатьох проблем, труднощів, які супроводжують процес фізичного виховання.

В основі зазначеного закладена проблема формування особистості викладача фізичної культури. Ядром особистості виступає її мотиваційна сфера. Крім цього, забезпечити функціонування ефективної системи управління (педагогічного управління) без урахування мотиваційної сфери органу управління (викладача) неможливо. Адже мотив - це усвідомлена причинна сторона активності викладача, спрямована на досягнення кінцевої цілі у будь-який момент процесуального руху у системі педагогічного управління. Мотив — складно-психологічне утворення, яке починає формуватися під впливом потреб людини, що виникають.

Ефективність процесу навчання тим більша, чим сильніший збіг потреби у ньому того, хто навчається і ступеня забезпеченості цього навчання тим, хто навчає— викладачем. Іншими словами, йдеться про створення ідеальної ситуації в навчальному спілкуванні «викладач-студент» на рівні коли викладач хоче навчити, має чого навчити, а студент хоче і може навчитися».

Якщо такого збігу немає (студент не хоче), то взаємодія студент викладач базується на тому, що вони знаходяться на протилежних сторонах стосовно умовною обсягу, змісту знань. У цьому випадку викладач намагається «накотити» знання на студента, а він своєю чергою намагається від них позбавитись чи не звертати на них увагу. Внаслідок цього навчальний процес «формується» на рівні «безвиході» для студента тільки як самоціль, складання екзаменів, заліків, а не отримання знань, які необхідні для майбутньої професійної діяльності. У теперішній практиці підготовки спеціалістів, як не дивно, вся множинність мотиваційної сфери, потреб від позитивних до негативних певною мірою, повністю задовольняється, завдячуючи маскуванням, імітації (позитивне складання заліків, екзаменів, а потім і отримання диплома фахівця) участі певної частини студентів у навчальному процесі.

Узагальнюючи викладене з позиції управлінських ідей, підготовка у стінах вузу висококваліфікованого фахівця можлива тільки з-за умови, коли студент зорієнтований на професійну діяльність крізь призму прагнення досягти максимального результату (професійний успіх), а викладачі готові змістовно забезпечити у навчальному процесі це бажання. Якщо цього не має — ніякі, навіть титанічні зусилля (фізичні, творчі, навчальні і т. ін.) не зможуть забезпечити оптиміза-

цію професійної підготовки студентів на системній основі. А це і передбачає роботу по формуванню мотиваційної сфери студента: до навчання його у вузі у період вибору професії; удосконалення системи відбору абітурієнтів (вступні іспити), з урахуванням рівня спрямованості на обраний фах; повсякденна спрямованість навчального процесу на формування професійної мотиваційної сфери студентів викладацьким колективом.

Ці три аспекти знаходяться між собою у певних взаємокомпенсаційних залежностях, тобто прорахунки, відсутність окремого з них може бути взаємокомпенсоване за рахунок інших. А це передбачає не тільки необхідність викладача вузу забезпечувати певний змістовий рівень викладання навчальної дисципліни, а також здатність його впливати на формування професійної мотиваційної сфери студента.

Висновок. Отже, обґрунтувавши низку різноманітних методик щодо формування індивідуальних здібностей студентів у процесі фізичного виховання та спортивного тренування ми дійшли до наступного висновку: дану проблему слід вирішувати, насамперед, комплексно та поетапно, з обов'язковою диференціацією.

Література:

1. *Державна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні. Указ Президента № 334\94 від 22. У1.1994 р.*
2. *Закон України «Про внесення змін до Закону України» "Про фізичну культуру і спорт" (від 18 червня 1999 року).*
3. *Закон України «Про внесення змін до Закону Української РСР "Про освіту". - 1996. - 25 квітня.*
4. *Закон України «Про фізичну культуру і спорт». - К., 1994.*
5. *Матеріали I республіканської конференції "Підготовка спеціалістів фізичної культури і спорту". Луцьк, "Надстир'я", 1994 р.*
6. *Професійна підготовка студентів інституту фізичної культури. Київ, Вища школа, 1985 р.*
7. *Філь С.М., Пешков В.П. Професійна практика студентів інституту фізичної культури - К · Вища школа 1985*